ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިންމެވުން

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2022/HC-A/489
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީސް
- **އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް:** ނެތް
- **ތަދައްޚުލުވި ފަރާތް:** [ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކޮށްފައި]
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ހުކުމް ތަންފީޒު (ދަރިންގެ ޚަރަދު)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިންމި ތާރީޚު: 04 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1444
07 އޮކްޓޯބަރު 2024

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

02 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1444
26 ސެޕްޓެމްބަރ 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 1355/Fm-C/2022
- ނިންމި ކޯޓު: ފެމިލީ ކޯޓު
- ބާވަތް: ހުކުމް [illegible] (ދަރިންގެ ޚަރަދު)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 25 ޖުލައި 2022
- ނިމުނު ތާރީޚް: 16 އޮގަސްޓް 2022

ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް	އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
[ނަމާއި އެޑްރެސް [illegible]]	[illegible] ވަކީލް: [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible]

[illegible] 55 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible] 55 ވަނަ މާއްދާ – [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު:8/2009 ([illegible] ޤާނޫނު) – [illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ރައުޔު:

މައްސަލައިގެ ތަފާޞީލު

1. މިއީ، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވާ ސަބަބުގައި އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ، އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ހޯލްޑިންގްސް ފެންސަކަން އެޑްވެންޗަރސް އެކުރިޓީ (މީގެ ފަހުން "ފެންސަކަން ހޯލްޑިންގް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ކަމަށް ބަޔާންކުރާނީ) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން، މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/489 ޤަޟިއްޔާއިން ބެލި މައްސަލައިގެ ނިޔާއެވެ.

2. މި ޤަޟިއްޔާއަކީ [ނަމާއި އެޑްރެސް ޕްރައިވެޓްކޮށްފައި][1] (މީގެ ފަހުން "ދަޢުވާކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "ކުއްޖާގެ މަންމަ") ދަޢުވާކޮށްފައިވާއެވެ.

ކަންހިނގައިފައިވާ ގޮތާއި އަދި ދަށު ކޯޓުން ނިންމުނު މައްސަލަ:

3. [ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ނަމާއި އެޑްރެސް] (މީގެ ފަހުން "ކުއްޖާގެ ބައްޕަ") އާއި [މަންމަގެ ނަން] އާ ދެމެދުން ކައިވެނިކޮށްގެން ދިރިއުޅުއްވި [ކުއްޖާގެ ނަން][2] (މީގެ ފަހުން "ކުއްޖާ" ކަމަށް ބުނެފައިވާނީ) ގެ ޚަރަދު ޢާއިލާއާބެހޭ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 662/AC/2006 ޤަޟިއްޔާއިން ސާބިތު ކުރެވި އަދި އޭގެ ފަހުން ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1043/Fm-C/2015 ޤަޟިއްޔާއިން ކުއްޖާގެ ޚަރަދު އިތުރު ކުރެވިފައިވެއެވެ.[3]

4. ކުއްޖާގެ ޚަރަދަށް ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ދައްކަންޖެހޭ ޚަރަދު ފައިސާ، ޙުކުމާ އެއްގޮތަށް ކޯޓަށް ދައްކަވަން ނުދާތީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ އިސްތިންފާތުގެ މަތިން ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރުމަށް 2017 އޮކްޓޫބަރު 31 ގައި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ޙުކުމް

---

[1] [އައިޑީ ނަންބަރު ޕްރައިވެޓްކޮށްފައި]

[2] އުފަން ތާރީޚު: 06 ޑިސެންބަރު 2004

[3] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ޤަރާރުކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 01 ވަނަ ނަންބަރު.

ތަންފީޒުކުރުމަށް ޑިވިޜަނަށް އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުނެވެ. އެ މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާ އިންނެވެ.

5. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ލިޔެކިޔުންތަކުން، ކުއްޖާގެ ބައްޕައަކީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކުން ޓްރީޓްމަންޓް ހޯދަމުން އަންނަ ފަރާތެއްކަން ސައިކިއެޓްރިސްޓުން އެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

6. ތަންފީޛީ ޙުކުމު ތަންފީޛުކުރުމުގެ މައްސަލައިގެ ތެރެއިން، ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ބައްޕަ، [އަލްޢަބުދު ޢަބްދުﷲ] އަލީ ޢަބްދުﷲ (މީގެ ފަހުން "އަލީ ޢަބްދުﷲ" ނުވަތަ " ކުއްޖާގެ ކާފަ" ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ) އޭނާ އަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ނިސްބަތުން ދެއްކުން ކަމަށް ޤުދުރަތުހުރި މިންވަރަށް އޭނާގެ ކާފަ ދަރިފުޅަށް ފައިސާ ދައްކަން ހުކުމްކޮށް، އެގޮތުން ކޮންމެ މަހަކު -/3500ރ. (ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ދައްކަން ކަމަށް ކުއްޖާގެ ކާފަ، އަލީ ޢަބްދުﷲ ސަޕޯޓުގައި ބުނެ ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.[4]

7. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި، އިޝާރާތްކޮށްފައިވާ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 662/AC/2006 ޤަޟިއްޔާއާއި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1043/Fm-C/2015 ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން ކުއްޖާގެ މަހަކާއި ކުއްޖާ ބެލުމުގެ މަހަކަށް ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ދައްކަން ޖެހޭ 2018 އޮގަސްޓް މަހާއި ހަމައަށް ނުދައްކާ ހުރި -/84512.90ރ. (އަށްޑިހަ ހަތަރު ހާސް ފަސްސަތޭކަ ބާރަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ ލާރި) ދައްކައި މަސްދުވަހާއި ކުއްޖާގެ މަހަކަށް މަހުން މަހަށް ދައްކަންޖެހޭ -/2000ރ. (ދެހާސް ރުފިޔާ) ދެއްކުމުގެ ޒިންމާ ކޮންމެ މަހަކު -/3500ރ. (ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ދައްކަން ކަމަށް ކުއްޖާގެ ކާފަ ސަޕޯޓުގެ މަޖިލީހުގައި ބުން މަހަކު ދައްކާގޮތަށް ޤަބޫލުކުރެވިފައިވާތީ، ކުއްޖާގެ މަހަކަށް ބައްޕަ ދައްކަންޖެހި އޮގަސްޓް 2018 އާ ހަމައަށް ނުދައްކާ ހުރި -/84512.90ރ. (އަށްޑިހަ ހަތަރު ހާސް ފަސްސަތޭކަ ބާރަ

---

[4] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ފޮނުވާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ 05 ވަނަ ނަންބަރުގައި 2018 އޮގަސްޓް 08
ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފޮނުވާފައިވާ

ރުފިޔާ ނުވަދިހަ ލާރި) ދައްކައި ދިރާސާކުރުމުގެ ގޮތުން ކޮންމެ މަހަކު -/1500ރ. (އެއްހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ)ގެ ވަގެން ފައިސާ ދައްކާ ވިނަވެގެން 56 (ފަންސާސް ހައެއް) މަސްދުވަހު ފައިސާ ދައްކައި ދިރާސާކުރުމުގައި ދި ދުއްދަލު ޢުމުރުގައި ކުއްޖާގެ ޚަރަދަށް ވަގުން ވަގަން ދައްކަނޑުވާ -/2000ރ. (ދެހާސް ރުފިޔާ) ދައްކަވުގެ ގޮތުން 30 އޮގަސްޓު 2018 އިން ފެށިގެން ކޮންމެ މަހަކު -/3500ރ. (ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) އަސްލުން މަދުކޮށްން އަދަރުގެ ފެމިލީ ކޯޓުން ދައްކަވާން ގޮސް ފައިސާ އެވް ދައްކާ ޚަރަދުކުރުމުން ކުއްޖާގެ ކާފަ އަށް އަންގައި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ގެ ޝަރީޢަތުގައި އެ ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރިއެވެ.

8. ކުއްޖާގެ ޚަރަދު ގެންގުޅުމުގެ ޢާއިލީޝަރީޢަތުގެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 662/AC/2006 ގެ ޝަރީޢަތާއި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1043/Fm-C/2015 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ކޮންސެންޓް ޙުކުމާ އެއްބާރުން ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ފަރާތުން ދަރަނީގެ ފައިސާ ދައްކަވާން ނުދާނެ އެ ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރުމަށް އަދި ކުއްޖާގެ ބައްޕައަށް ދައްކާ ރައްދުވާ ގޮތަށް ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ފަރާތުން ފެމިލީ ކޯޓަށް 25 ޖުލައި 2022 ގައި މައްސަލަ ހުށަހަޅައިފައެވެ.

9. މި ޝަރީޢަތުގައި ދިސްމިސްކޮށް ކަނޑައަޅައި ދިނީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޝަރީޢަތުގައި ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ފަރާތުން ފެމިލީ ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ޙުކުމް ތަންފީޒު މައްސަލައެވެ.

10. ދިސްމިސްކޮށް ކަނޑައަޅައި ދިނީ މައްސަލައިގައި ފެމިލީ ކޯޓުން ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ؛

"ދެންފަހެ، ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރުމަށް އެދި [ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ނަމާއި އެޑްރެސް] ހުށަހެޅި މި މައްސަލަ ސާބިތުވުން ބެލުމުން [ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ނަމާއި އެޑްރެސް] (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: [redacted]) އާއި [ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ނަމާއި އެޑްރެސް] (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: [redacted]) އާ ދެމެދުން ކައިވެނިކުރި ކިޔަވައިދިނުމުގެ ދަރިފުޅު " [redacted] " (އުފަންތާރީޚު:06 ޖެނުއަރީ 2004) ގެ ޚަރަދު ޢާއިލީޝަރީޢަތުގެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 662/AC/2006 ގެ ޝަރީޢަތުން [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކުރި ކަމާއި، އަދި ޙުކުމުގެ ސަބަބުން ޝަރީޢަތުގެ ދަރަނި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1043/Fm-C/2015

ޝަރީޢަތުން ބަދަލުކުރި ކަމާއި، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު

94/Fm-C/HT/2017 ގެ ޝަރީޢަތުން ކޮންސެންޓްގެ ފައިސާ ދައްކަވާ [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ގެ ބަދަލު ކޮށް އަދާކުރުމުގެ މައްޗަށް އަމުރުކުރި ކަމާއި، 2022 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހު ހަމައަށް [ކުއްޖާގެ

ބައްޔަ] ފަރުވާކުރުމަށް ހަރަދުކުރަންޖެހޭ ޖުމުލަ -/147012.90ރ. (އެއްލައްކަ ސާޅީސް ހަތްހާސް ބާރަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ ލާރި)

ހުރިކަން ފެނުނު ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ފައިސާ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަ

ލިޔުމުގެ ނަންބަރު 216-MPAO-PB/146/2022/1 ސިޓީއަށް [illegible]، އަދި [illegible] 65 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5000 (ފަސްހާސް) ރުފިޔާ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] 55 [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ފައިސާ [ކުއްޖާގެ ބައްޔާގެ

ނަން]ގެ ބައްޔަ އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިއަދު (16 އޮކްޓޫބަރު 2022) ން ފެށިގެން ކޮންމެ މަހަކު

1000(އެއްހާސް) ރުފިޔާގެ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]

147 ([illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޔާގެ ނަން] [illegible] [illegible] [illegible] 2000ރ.(ދެހާސް) ރުފިޔާ

[illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޔާގެ ނަން]ގެ ބައްޔަ އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [ކުއްޖާގެ

[illegible] ނަން] [illegible] [illegible] މިއަދު (16 އޮކްޓޫބަރު 2022) ން ފެށިގެން [illegible] ކޮންމެ މަހަކު

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible]

11. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު

1355/Fm-C/2022 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

12. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ހުށަހަޅައި އެ ނުކުތާތަކާމެދު ހައިކޯޓުގެ ސަމާލުކަމުގެ މަޝްވަރާގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ.

12.1 ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފުވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެއް، އަދި

12.2 ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާއި، އާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ މާއްދާ އަދި ފެމިލީ ކޯޓުގެ އާއިލީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފުވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާސާ:

13. ބުނެވިދިޔަ ނުކުތާތަކުގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ދަރަމަދުކުރާގޮތުން އަސާސީ ޕެންޝަން ފޯރުކޮށްދެނީ، އެފަރާތްތަކުގެ މާލީ މިނިވަންކަން ކަށަވަރުކޮށްދީ، މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭ އުމުރުން ދިޔުމުން އާމްދަނީއެއް ލިބޭނެގޮތް ހުރުމާއި، އަސާސީ ދިރިއުޅުމަކަށް މަގުފަހި ކުރުމަށް ކަމަށްވާއިރު، ދަރަނި ދައްކަމުން ޕެންޝަން ފައިސާ ބަންދުކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ އެއްވެސް ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ ގަވާއިދުގައިވާ ހިމެނޭ ކަމަށް ނުވުމުން، ދަރަނި ދައްކަމުން، އަދި ވަކިން [illegible] [illegible] ދަރަނި ދައްކަމުން އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ ފެމިލީ ކޯޓުން [illegible] [illegible] އަސާސީ ޕެންޝަން [illegible] އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ މާލީ [illegible] [illegible] [illegible]، އުމުރުން [illegible] [illegible]

ފުރުޞަތު އިތުރުވާން ކަމެއްކަމަށާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޕެންޝަން ޢުމުރުގެ ޤާނޫނީ ބިންގާއަކީ، އަސާސީ ޕެންޝަން ޙައްޤުވާ ފަރާތްތަކަށް ސީދާ ފައިސާ ތަރުތީބުކުރާއިރުން ކަމަށާއި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއިން އަދި އަޙްމަދުގެ އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ ފައިސާއިން އިނދަޔާރުވުމަށް ޝަރުޢީ ތަރިކައިގެ ސާބިތު ތަރިކައިގެ ފައިސާ ދައްކަމުން އަންގާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނާއި، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފުވާކަމަށެވެ.

14. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި، އަދި އަޙްމަދަށް އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ދޫކުރާ ފައިސާއިން އިނދަޔާރުވުމަށް ކަނޑައަޅައިފައިވާ ޢާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ދެއްވައި ކަމަށާއި، އެހެންނަމަވެސް ޢާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 55 ވަނަ މާއްދާގައި، ޖާމިނުވާ ފަރާތަކަށް ބިންވަރަ ފަރާތަކަށް ލިބޭ ފައިސާ ތަރިކަ ދައްކުމުން ނަގައިދިނުމުގެ ޢާއިލާއާބެހޭ ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށާއި، ދަށުން ދައްކަމުން ބިންވަރަ ފަރާތަކަށް ލިބޭ ފައިސާ ތަރިކައިގެ ބައެއް ކަމުގައި ބަލާ ގޮތަށް ޢާއިލާގައި އަދި މާއްދާގައި ހިމެނޭ މުސާރައިގެ ޖެހުމާއި ލިބޭފައިސާ ޙިއްސާ ކަނޑައެޅުމުގެ ތަރިކައިން ދައްކަން ނަފަޤާ މުސާރައިގެ ތަކެތި ބަލައިގެން އަޙްމަދުގެ ކަމަށް ނިންމާފައިވާ، ޢާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާގޮތަށް ތަރިކައިން ލިބޭ މުސާރައިގެ ވާރުތަވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ފުރިހަމަ ޕެންޝަނަށް ހިމެނުން އެއްވެސް ޤާނޫނު ހަމައެއް ނެތްކަމަށެވެ.

15. އަދި ދަރިންގެ މަޢުލޫ ދޫކުރާ މީހާގެ ފައިސާ އެކަމާ ބަލާފައި ނަފަޤާ ޚަރަދުކޮށް މީހަކަށް މަޢުލޫ ދިނުމަށް އެދިފައިވާ ކަމަށް ޢާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި އެމާއްދާގައި ބުނެ މަޢުލޫ ދިނުމަށް ބަލާފައި ނަފަޤާ ޚަރަދުކުރާ މީހަކަށް ފައިސާ ދޫކުރާ ލިބޭފައިސާ ފައިސާގެ ވަސީލަތް އެފަދަ އަމުރެއް ކުރެވިދާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ.

16. އަދި ފެމިލީ ކޯޓުގެ އާއިލީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންވެފައި ވާ ހިނދާ ބުނެވުނު، އެބުނެވުނު ތަންފީޛުކުރަންޖެހޭ ޙުކުމުގެ އަދިއަދު އިލްތިމާސްގައި ތަންފީޛުކުރުމަށް އެއީ ދުރުކުރަން ބާރުތަކުގައި، ކޯޓަށް އުޅިދާން ހިއްސާކުރެއް ބައްލަވާނެ މިސާ، އެ މާއްދާގެ (6) ވަނަ ނަންބަރުގައި ޚަރަދު ދަށުގައިވާ ފަރާތުގެ އިޖްރާއަތުގައި ކުރި ފަހުމަށް އޮތުކަމުގެ ކަމުގައިވާތީ، ކޯޓަށް އަންގާ ދިނުމަށް ކޯޓުން ޖާމިޢުކުރަން ބަދަލުކުރަން އަދުލު ކޮށްދިނުމަށް ކަމުގެ ބަދަލުކުރަން ކަމުގެ ކަމުގައި، އެނގިގެންދާތީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ އާއިލީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަޔާންވެފައިވާ ޤާނޫނީ އެއްވެސް ޤާނޫނުއަސާސީން އުނިކުރެވިފައިވާކަން، ކޯޓުން ޖާމިޢުކުރުން ޤާނޫނުން އަސާސީ ޙައްޤު ވަރަށް އެންގުމަށް ކަމުގެ ބަދަލުކުރަން ހަމަކަމުގައި ނުވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތުން އުޒުރުތައް:

17. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އުޅުނުވެސް ޢާއިލާއާ ބެހޭ މައްސަލަތަކުގައި ޚަރަދު ނަގައިދިނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޤާނޫނީ އަސާސީ ޤާނޫނުގެ ހައްޤު އުނިކުރެވިފައި، ދިވެހި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ފަސްޓްއާއިން ޤާނޫނީ ޤާޟީން އަންގާފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޤާނޫނީ ދިނުމުގެ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ބާރު ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޤާނޫނުއަސާސީ ޤާނޫނީ ފަރާތް ޖާމިޢުކުރުމުގައި ހަމައެކަނި އަމަލުކުރަންޖެހޭނީ އެ ޤާނޫނާއި އެއްގޮތް ގޮތުގެމަތިން ކަމަށް ކަމަށެވެ. ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށާއި؛

18. އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާއި، އާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ މާއްދާ އަދި ދިވެހި ކޯޓުގެ އާއިލީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އާއިލާއާބެހޭ މައްސަލަތަކުގައި ޚަރަދު ނަގައިދިނުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޤާނޫނުން ކަށަވަރުކޮށްދޭ އަސާސީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޙައްޤު އުނިކުރެވިފައި ޤާނޫނުއަސާސީން ޤާނޫނީ ގޮތުގެމަތިން އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޙައްޤު ހަމައެކަނި ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި؛ އަދި

19. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] [illegible] މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ އަމުރު ބާޠިލު ކޮށްދިނުމަށެވެ.

ތަދައްޚުލުވި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ:

20. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގެ ޚަޞްމުންގެ [illegible] މި މައްސަލައަށް ތަދައްޚުލުވި ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ފަރާތުން [illegible]، ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][5] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށާއި، އެފަރާތުން ކޯޓަށް މައްސަލަ [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

21. އެފަރާތުން [illegible][6] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއިން ކުއްޖާގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި -/147،012.90ރ. (އެއްލައްކަ ސާޅީސް ހަތްހާސް ބާރަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ ލާރި) ދެއްކުމަށް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] އެދިފައެވެ.

ޝަރީޢަތުން ވަޒަންކުރެވުނު ނުކުތާތައް:

22. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި މިވާ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއަކީ، ޢާއިލާ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 662/AC/2006 ޤަޟިއްޔާއާއި އަދި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1043/Fm-C/2015 ޤަޟިއްޔާއިން، މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންވާ ކުއްޖާގެ ޚަރަދު ދެއްކުމަށް [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތުން ހަދާފައިވާ ދަޢުވާއެއްކަމެވެ.

---

[5] [illegible] 18 އަހަރުން ދަށުގެ [illegible]

[6] [illegible]

23. އިސްވެ ފާހަގަކުރި އާއިލާއާބެހޭ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 662/AC/2006 ފައިސަލާއާއި އަދި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1043/Fm-C/2015 ފައިސަލާގައި ކޮށްފައިވާ ބުނުމާ އެއްގޮތަށް [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ކުއްޖާއަށް ހަރަދު ދައްކަމުން ނުދާތީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގެ ކުރިންވެސް ބުނުން ތަންފީޛުކުރުމުގެ މައްސަލައެއް ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ފަރާތުން ފެމިލީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފައެވެ. އެ މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ފައިސަލާއިންނެވެ.

24. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ފައިސަލާއިން ބެލި މައްސަލައިގައި އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ]ގެ ބަލި ހާލަތު ހުރިގޮތުން ކުއްޖާގެ ހަރަދުގެ ފައިސާ ދައްކަން ނުޖެހެން، އޭނާގެ ފަރާތުން ކުއްޖާގެ ހަރަދުގެ ގޮތުގައި އަހަރުން ދައްކަންޖެހި ނަފަގާއި ހުރި ސާބިތު ހަރަދުގެ ފައިސާއި، ކުއްޖާގެ ހަރަދަށް މަހުން މަހަށް ކުރަންޖެހޭ ހަރަދަށް [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ]ގެ ބައްޕަ އަދި އަޙްމަދު ޤާނޫނުގައިވާ އުޞޫލުން ދައްކަން އަދި އަމުރުކޮށް އަޙްމަދުގެ މައްޗަށް ނިންމާފައިވާ ގޮތުންނެވެ.

25. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ފައިސަލާއަކީ އިސްވެ ބުނެވުނު ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ފައިސަލާގައި ކުއްޖާގެ ހަރަދުން އަދި އަޙްމަދު (ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ނުވަތަ ކުއްޖާގެ ކާފަ) ޤާނޫނުގައި ވިސްނަވާފައި ކުއްޖާގެ ހަރަދު، ބުނެވުނު އެއްގޮތަށް ދައްކަމުންނުދާތީ، ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ފަރާތުން ކުއްޖާގެ ބައްޕަ [ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ނަން]ގެ މައްޗަށް ދައުވާ އުފުލުމުން ފެމިލީ ކޯޓުން ބެލި ފައިސަލާއެވެ.

26. ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ބަލި ހާލަތު ހުރި ގޮތުން ފައިސާ ދައްކަން ނުޖެހެންނާއި ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ބައްޕަ، އަދި އަޙްމަދު ކުއްޖާގެ ހަރަދު ދައްކަމުން ޤާނޫނުގައި އުޞޫލުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުއްޖާގެ ހަރަދުގެ ގޮތުގައި ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ، ކުއްޖާގެ ކާފަ އަދި އަޙްމަދުގެ އަތުން ފައިސާ ހޯދުމަށް އަމުރުކުރުމަށް ފެންނަކަމަށް އާއިލީ މައްސަލަ އަމުރުކުރާ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ފައިސަލާގައި ފެމިލީ ކޯޓުން އަމުރުކުރައްވައިފައެވެ.

27. އެގޮތުން، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި ދެއްކަން [illegible] މައްޗަށް [illegible]، 16 އޮކްޓޯބަރު 2022 އިން ފެށިގެން އަދި [illegible] އަސާސީ ޕެންޝަންގެ [illegible] ޖުމްލަ -/3000ރ. (ތިންހާސް ރުފިޔާ) [illegible]، އެ ފައިސާ ފެމިލީ ކޯޓަށް ޖަމާކުރަމުން ގެންދިއުމަށެވެ.

28. އަދި، [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ކުއްޖާގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ދައްކަމުން ސާބިތުވޭ ނުދައްކައިވާ 147012.90ރ. (އެއްލައްކަ ސާޅީސް ހަތްހާސް ބާރަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ ލާރި) ދެއްކުމުގެ ގޮތުން 16 އޮކްޓޯބަރު 2022 އިން ފެށިގެން އަދި [illegible] އަސާސީ ޕެންޝަން [illegible] 1000ރ. (އެއްހާސް ރުފިޔާ) އުނިކުރުމަށާއި[7] އަދި ކުއްޖާގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ދައްކަންޖެހޭ ކުއްޖާގެ [illegible] [illegible] ގޮތުން، އަދި [illegible] އަސާސީ ޕެންޝަން [illegible]، 16 އޮކްޓޯބަރު 2022 އިން ފެށިގެން [illegible] [illegible] 2000ރ. (ދެހާސް ރުފިޔާ) އުނިކުރުމަށްފަހު، އެ ފެމިލީ ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ގޮތުގެ [illegible] އެދިގެން [illegible].

29. ޕެންޝަން [illegible] [illegible]، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައަށް [illegible] [illegible]، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] އަށް މި ކޯޓަށް [illegible].[8] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] 31 އޮކްޓޯބަރު 2023 ގައި މި މައްސަލައިގައި [illegible]

---

[7] [illegible] ޚަރަދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ޖުމްލަ -/147012.90ރ. (އެއްލައްކަ ސާޅީސް ހަތްހާސް ބާރަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ ލާރި) [illegible] [illegible] [illegible] 147 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible].

[8] [illegible] 12 [illegible] 2023 [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] [illegible] [illegible]

ކުއްޖާގެ ބައްޕަ [ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ނަން] ނިޔާވެފައިވާކަން، މި މައްސަލައަށް ބަލައްދުމުގައި ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ވަކީލުން މި ކޯޓަށް މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.

ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފު ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާ:

30. ރިސްޕޮންޑެންޓުގެ ވަކީލުން މި މައްސަލައިގައި ސާބިތު އުފައްދަވާފައިވަނީ، އަދި އަޙްމަދުގެ ދަރިފުޅު [ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ނަން]، ކުއްޖާގެ ބަފައިގެ ގޮތުގައި ދަރިކަމުގެ ވާރިސް ދެއްކެވުމަށްޓަކައި، އަދި އަޙްމަދުގެ އަސާސީ ޕެންޝަނުން އެ ވާރިސް އުނިކޮށް ފެމިލީ ކޯޓުން ޖަވާބުދާރީކޮށް ފެމިލީ ކޯޓުން އަމުރުކުރުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވެއެވެ. ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ބަޔާނުގައި ޕެންޝަން ޙައްޤުވާ ވާރިސުންނަށް އެކަން ވާރިސުކަމަށް ދަރިކަމަށް އެ ވާރިސުގެ ޝަރުޠުތައް ހަމަނުވާތީ އެކަން ޤާނޫނާ ދިމާލުކަމަށްވާތީއެވެ.

31. މި ނުކުތާގައި، މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީހުގެ ވަކީލުން ބަޔާންކުރެއްވީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށެވެ.

32. އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަނަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[9] ދަށުން ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ޕެންޝަނުގެ ނިޒާމުގެ ދަށުން އުމުރުން 65 އަހަރުން މަތީގެ ކޮންމެ ދިވެހިރައްޔިތަކަށް ދެވޭނެ ޕެންޝަނެކެވެ.[10] އެޤާނޫނުގެ ދަށުން މި ޕެންޝަން ޙައްޤުވާ ވާރިސުންނަކީ ވަކި ޝަރުޠުތަކުގެ ދަށުން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޕެންޝަން ޙައްޤުވެއެވެ.[11]

33. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

---

[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 8/2009

[10] މި ޕެންޝަން ހަމައެކަނި ވަރިހަމަކަމާ ޕެންޝަން ވާރިސް ޤާނޫނުގެ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ [illegible]

[11] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

"މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޚިދުމަތް ލިބޭ އުމުރު ހަމަވާ މީހުންނަކީ، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތް މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށް ދޭންވާނެއެވެ. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ލިބޭ ހިމާޔަތްތަކާއި ޚިދުމަތް ނުވަތަ ސަރުކާރު މުވައްޒަފުންގެ ޚިދުމަތް ނުވަތަ އެހެންވެސް ޚިދުމަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އަދަދަށް ނިސްބަތްކޮށްގެން އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތުގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އަދަދު ކަނޑައެޅިގެންނުވާނެއެވެ."

34. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޚިދުމަތްތެރިންގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ "އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ގަވާއިދު" ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްދެނީ؛

" އަސާސީ ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ހަމައެކަނި ގޮތަކީ، އަސާސީ ޚިދުމަތް ލިބެންޖެހޭ މީހާ ނުވަތަ އޭނާގެ ބަލަހައްޓަމުންދާ، އެކަމަށްޓަކައި ކަނޑައަޅާ ޚިދުމަތްދޭ މީހާގެ އަދިއެކު ނަމުގައި ނުވަތަ އޭނާގެ ހިސާބު ގޮތުން ހުށަހަޅައިގެން ޖެހިލުން އެކަށައަޅައިގެން ވަކި ފަރާތަކުން ގައި އަސާސީ ޚިދުމަތްދިނުމަށް ފަށާ ޚިދުމަތްދިނުމަށެވެ."

35. އެހެންކަމުން، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތް ދޭންވީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޚިދުމަތްތެރިންގެ ޤާނޫނާއި އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދެވޭނީ، އަސާސީ ޚިދުމަތުގެ ގޮތުގައި ދޫކުރާ ފައިސާ ޖަމާކުރުމުން އަސާސީ ޚިދުމަތް ލިބެންޖެހޭ މީހާ ނުވަތަ އޭނާގެ ބަލަހައްޓަމުންދާ، އެކަމަށްޓަކައި ކަނޑައަޅާ ޚިދުމަތްދޭ މީހާގެ އަދިއެކު ނަމުގައި ނުވަތަ އޭނާގެ ހިސާބު ގޮތުން ހުށަހަޅައިގެން ޖެހިލުން އެކަށައަޅައިގެން އެކަނިކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޚިދުމަތްތެރިންގެ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި އަދި އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޚިދުމަތް އެކުލެވިފައިވާ "އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ގަވާއިދު" އިން އެނގެން އޮވެއެވެ.

36. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންކުރާ އަދި އަމިއްލަ ބުނެދިނުމަ ކޯޓުގެ ޙުކުމް ނަފަޤާ ދޭން ނަފަޤާގެ ގޮތުގައި 02 ޑިސެމްބަރު 2013 އިން ފެށިގެން ކޮންމެ މަހަކު -/5000ރ. (ފަސްހާސް ރުފިޔާ) ދޭން ޤަރާރުކޮށް. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފެމިލީ ކޯޓުގައި، ނަފަޤާ ޢާއިލާގެ މައްޗަށް ޙުކުމް އަދާކުރާ ކޯޓަށް އަދި އަމިއްލަ ބަދަލުކުރި ހާލަތު ނަފަޤާ ދޭން ނަފަޤާގެ ގޮތުގައި ދޭނެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބުނާ ދަށުކޮށްދިނުމަށް އެދި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

37. އަދި، ކުއްޖާގެ މަރަދާ ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ދައްކަންޖެހޭ ކަމަށް ދައްކާފައިވާ ގޮތެއް، އަދި އަމިއްލަ ހަމަޖެހުން އަމަދަރަށް ޤާޟީކޮށް މަރަދު ކަމަށް ދައްކާން އެއްބަސްވެވުނުކަމެއް، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ގަޟިއްޔާގެ ނިންމުމެން ބަދަލުކުރުމުގެ ގޮތުން ފެމިލީ ކޯޓުން ނިންމުމެވެ. އަދި އަމިއްލަގެ ހަމަޖެހުން މިކަމަށް އިސްކަންދެވިފައިނުވެއެވެ. އަދި ފެމިލީ ކޯޓުގެ އެ ނިންމުމުން އަދި އަމިއްލަގެ ހަމަޖެހުންތައް އަދި ނަފަޤާ ކުޑަކުރުމަށް ހަމަޖެހުން ވެސް އިސްތިޢުނާފުކުރެވިފައި ނުވެއެވެ.

38. އެހެންކަމުން، އަދި އަމިއްލަ ނަފަޤާގެ ގޮތުގައި ދިނުމަށް ވެސް ޖިންސިއްޔަތު ފެމިލީ ކޯޓުން ބަދަލުކުރުމަށް އެދުމެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނަފަޤާއާބެހޭ ޤަވާޢިދުގައި ބުނާ އަސާސީ ނަފަޤާ ދިނުމުގައި ހަމައެކަނި ކުޑަކުރުމަށް ކުއްޖާގެ ޙައްޤުތަކަށް ބަލައިގެން ބަލަހައްޓަން އުޅުނު ޙާލަތަށް ބަލައިގެން ނިންމަންވާނެއެވެ.

39. ވީމާ، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ގަޟިއްޔާގައި ނަފަޤާ ކުޑަކުރުމަށް ކުރައްވާ ޙުކުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނަފަޤާއާބެހޭ ޤަވާޢިދުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި "އުފެދިފައިވާ ދުވަސްވީ ދިނުމުގެ އަސާސީ ނަފަޤާ ދިނުމުގެ ގޮތްތައް" ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކުރައްވާ ޙުކުމެއްކަމަށް ބަލައިގެން ނިންމާލެވެ.

ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނިންމުން އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާއި، އާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދު 55 ވަނަ މާއްދާ އަދި ފެމިލީ ކޯޓުގެ އާއިލީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފު ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ:

40. އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާއި، އާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ މާއްދާއާއި އަދި ފެމިލީ ކޯޓުގެ އާއިލީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] ވާހަކަތަކުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ވާހަކަދައްކާފައިވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަމަށާއި، އަދި ފެމިލީ ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] ޤާނޫނުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

41. މީގެ އިތުރުން، ފެމިލީ ކޯޓުގެ އާއިލީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި [illegible]

42. [illegible]

43. [illegible] މިވާ [illegible] ބަލާއިރު، [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ކުއްޖާއަށް ދައްކަންޖެހޭ މަހަކު ކުއްޖާގެ [illegible] ކަމުގައިވާ އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ފައިސާއިން [illegible] [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] [illegible] [illegible] [illegible] ފައިސާ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެން [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] އާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ [illegible]

44. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] ނުވަތަ އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ އޭނާގެ [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible]

45. އެހެންކަމުން، [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

46. އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނާއި އަދި އާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދު ގައިވެސް މިފަދަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

47. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ ބިނާކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމާއި އަދި [illegible] [illegible] ވަކައިގެންވާ ހާލަތުތަކާއި ކަންކަމުން ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖްތިހާދުކޮށް [illegible] ކަނޑައަޅަންޖެހޭ [illegible] [illegible] [illegible]، ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖްތިހާދުކުރައްވައި [illegible] [illegible] މައްޗަށް އިސްތިއުނާފު ކޯޓުން [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ވ. [illegible][12] ފައިސަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

(ހ) ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ގޮތް ނިންމި [illegible] [illegible] އުޞޫލުތަކާ ބިނާކޮށްގެން [illegible] ނުވަތަ ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖްތިހާދުކުރުމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވުން؛

(ނ) ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖްތިހާދުކުރުމުގައި ނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރަށް އޮޅިފައި ވުން؛

(ރ) ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖްތިހާދުކުރުމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވުން؛

(ބ) ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖްތިހާދުކުރުމުގައި ގޮތުގެ ސަބަބުން [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible].

48. [illegible] ފަދަ [illegible] މި އިސްތިއުނާފުގައި [illegible] [illegible] ސަބަބުތައް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ.

މައްސަލަ ނިންމުން [illegible]:

49. [illegible] ސަބަބުތަކަށް [illegible] [illegible]، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ފައިސަލާ އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ

---

[12] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2022/SC-A/51 ފައިސަލާ

ނުކުތާތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެ ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަށް ބަދަލުގެނެސްދޭނެ ފަދަ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކުރިޔަށްގެންދިޔަ މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

[illegible] [illegible] ނިޔާގެ ބަޔާން:

50. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާއިން ޙުކުމްވެސް ފެންނަކަން އެޕީލަންޓްގެ [illegible] އޭރުގެ މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު [illegible] ފަރާތުން [illegible]، އެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] ގޮތަށް ކަނޑައަޅައެވެ. މި ނިންމުމުގައި [illegible] ގެ ބަޔާން ކުރެވުނު؛

"ދެންފަހެ، [illegible] [illegible] އައި [ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ނަމާއި އެޑްރެސް] ކުރަނީ [illegible] ސަރަޙައްދެއް ބެލުމުން، [ކުއްޖާގެ މަންމަގެ ނަމާއި އެޑްރެސް] (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: [redacted]) އާއި [ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ނަމާއި އެޑްރެސް] (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: [redacted]) އާ ދެމެދުން ކައިވެނިކޮށް ވިހެއްވި ދަރިފުޅު "[redacted]" (އުފަންތާރީޚު:06 ޖުލައި 2004) ގެ ޚަރަދު [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 662/AC/2006 ޤަޟިއްޔާއިން [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ]ގެ މައްޗަށް [illegible] ކަމާއި، އަދި [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ ތަނަފީޛު ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1043/Fm-C/2015 ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] ކަމާއި، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 94/Fm-C/HT/2017 ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] ފަހުން ދައްކަމުން [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ]ގެ ބައްޕަ އަދި އެހެންމީހުން ވަނީ [illegible] ކަމާއި، 2022 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ދައްކަންޖެހޭ [illegible] -/147012.90ރ. ([illegible]) [illegible] ފެމިލީ ކޯޓުގެ [illegible] ނަންބަރު 216-MPAO-PB/146/2022/1 [illegible] [illegible] [illegible] 65 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5000 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 55 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ]ގެ އަތުގައި [illegible] [illegible] (16 [illegible] 2022) ން [illegible] [illegible] 1000([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] 147 ([illegible]) [illegible] [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] [illegible] 2000 ([illegible]) [illegible] [ކުއްޖާގެ ބައްޕަ] ގެ [illegible] [illegible] [ކުއްޖާގެ މަންމަ] އަށް [illegible] (16 [illegible] 2022) ން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީހުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ނިންމާނީއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

51. މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީހަކީ ("ޕެންޝަން އޮފީސް") ޤާނޫނީ ވަކި ޝަޚްޞިއްޔަތު (legal entity) އެއްގެ ގޮތުގައި ޤާނޫނުން އުފައްދާފައިވާ ޤާނޫނީ ވަކި ފަރާތެކެވެ.[13] ވީމާ ޤާނޫނީ ޝަޚްޞެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އަޑުއަހަން ޖެހޭނެއެވެ.

52. އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން ޕެންޝަން އޮފީހުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު ނަންބަރު:4/2000 (ޢާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން [illegible] ހަދާފައިވާ "ޢާއިލާއާބެހޭ ގަވާއިދު"[14] ގެ 55 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]..." [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

53. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕެންޝަނަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ ޕެންޝަން [illegible] [illegible] ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] 65 އަހަރުވާ [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުން [illegible] ޕެންޝަނެކެވެ. [illegible]، އެ ޕެންޝަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕެންޝަން އޮފީހުގެ [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] ޕެންޝަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ޕެންޝަން އޮފީހުން ޕެންޝަން [illegible] [illegible] ޕެންޝަން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

54. އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު:8/2009 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ 2 ވަނަ މާއްދާ.

[14] ގަވާއިދު ނަންބަރު:2022/R-99

ނެތެވެ.[15] ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ބައްޕައަށް މި ހަރަދު ދޭން ލާޒިމް އަންގާފައިވަނީ ތަރުތީބުގެ ގޮތުގައެއް ނޫނެވެ.

ނަމަވެސް ސާބިތު ދަރަޖައިން ފައިސާ ނުދިއްކާ އުޅޭކަން ލާޒިމް އަދިއެކު އިސްލާމްދީން ބޭނުން މިކަމާއެކަހެރި، ކުއްޖާގެ ބައްޕަގެ ސިފައިނދީގެ ދަރަޖާ ހުރި ގޮތުން، އަދި ހަރަދު ކުއްޖާގެ ބައްޕައަށް ނުދެއްކެނީކަން ލާޒިމް ކުރެވޭނެ، ބައްޕަ ފަރާތުގެ ކާފަ އަދި ހަރަދު ދައްކަން ހުރިތޯ ބަލާ ކުރި ކުރުމުން، ބައްޕަ ފަރާތުގެ ކާފަ ބުނެފައިވަނީ "...އަދި އަންހެނުންނަށް ވީތީ އާދަޔާގެ ނިސްބަތުން ދައްކަން ކަމަށް ފާލަމާކާ މިންވަރަށް އަދި އަހަރުމެންގެ ކާފަ ދަރި [redacted] ގެ ހަރަދު ފައިސާ ދައްކަން ކުރި..." ކަމަށެވެ.[16] މީގާ، ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ދައްކަންޖެހޭ ހަރަދުގެ މައްސަލަ ބައްޕަ ފަރާތުގެ ކާފަ ޤާބިލު ވެފައިވާކަމަށް ދުވަހެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަސްއަހަރުގެ ތެރޭގެ މިން ކުރި ކުރުން ނަގަމުގައި ނުވެއެވެ. ބައްޕަފަރާތު ކާފައަކީ ދަރިންގެ ހަރަދު ދައްކަމުގެ ޒިންމާ ބަލައިގަތުމުގެ ހަބަރެއް ނެތްކަމަށް ސާބިތުވާ ގޮތުގެ ދަރިފުޅުގެ، ސިޓީ އެހަރަދު ދައްކަންޖެހޭ ސަބަބުގެ ގޮތުން ދޭން ހުރި އެއްވެސް ބަދަލުވެދާނޭ ކަމަށްފާހަގަ، އެ އުމުރުފުރާ ބައްޕަ ފަރާތުގެ ކާފަގެ މައްސަލަ ދަރަދު ޢަމަލުކުރަނީ ޙާލަތު މައްސަލަ ކުރާނެތެވެ.

.55 ދަރިން ބެލެހެއްޓުމާއި އަދަރިންގެ މައްޗަށް ހަރަދުކުރުމުގެ ގޮތުން ވެސް ގެންދާ މައްސަލަތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 55 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އާއިލާއާގެ ބެހޭން ކިޔަނީ "ބައްޕައަކީ، އެ ދަރިން ބެލުމަށް މާލީ ތަކެތި ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތް މިހާރުވެސް ސަރުކާރުން ސާބިތުކޮށްދެވިދާނަމަ..." އާދައި ކިޔަނީ ގޮތެވެ. ބައްޕަ ފަރާތުގެ ކާފަގެ މައްސަލަ މަސްއޫލިއްޔަތު ކުއްޖާގެ ބައްޕައަށް "...ނަފްސާނީ ބައްޕައަށް ކަމުގައިވާ ސިޓީ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބެލެހެއްޓުމަށް އަދި ދަރިފުޅުގެ ހަރަދުގައިވާ ތަކެތީގެ ބަދަލުކޮށް ދޭ..."[17] ކަމަށް ބައްޕަ ބުނެއެވެ. މަރަދު ފަސްދާ ދަރިންގެ ޙިއްސާ ދީފައިވާ ކޯޓުން ފާހަގަ ކަމެއް ކަމަށްވާން ބައްޕަ ބަލައިން ބައްޕަ ހަރަދު މިފަދަ މަރަދު

---

[15] ޤާނޫނު ނަންބަރު:4/2000 (އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 39 ވަނަ މާއްދާ.

[16] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު:94/Fm-C/HT/2017 ފަސިއްޔާތުގެ 5 ވަނަ ނުކުތާ.

[17] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު:94/Fm-C/HT/2017 ފަސިއްޔާތުގެ 4 ވަނަ ނުކުތާ.

ހަވާލުވާ ހާލަތުގައި ވެސް، އެ މަރަހަލާ ނަގައިދެވޭނީ، އެފަދަކަމާއި ހަވާލުވި ބައްޕަގެ ނަފަޤާ މީހުންގެ ފުރުސަތުދިނުމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 55 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާން ކުރެއެވެ.

56. ވީމާ، އުމުރުން 65 އަހަރު ވެގެން އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި މީހަކަށް ލިބޭ ޕެންޝަން ފައިސާ ކަނޑައެޅުން އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަރުމަވެސް ޕެންޝަން އޮޅުވާލާފައި ފައިސާގެ މައްޗަށް އަދި ކުރުމަށް ކަމުގައި ނުވެއެވެ. މަރަހަލު ލިބިދާނެ ކުރިއަށް ލިބޭގޮތުގެ ދޫކުރެވޭ ދައުރު ނަފަޤާ ސަލާމަތް ބަދަލުވެދާނެ ކަމުގައި، އުމުރުން 65 އަހަރުވުމުން އަސާސީ ޕެންޝަން ލިބޭ މީހުންގެ ޕެންޝަނަށް ލިބޭ ފައިސާ ކުރިއާ ކަނޑައެޅުން އެދިނަމަ، އެކަން ހަވާލުކުރަން ޖަހައި އެ ޕެންޝަން ލިބޭ މީހާގެ ވާހަކަ ދައްކައިދެއެވެ. އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި އެއްގޮތް ލިބޭގޮތް ފައިސާ ޕެންޝަން ފައިސާގެ ގޮތުގައި އެއްގެ އިޢުތިރާފަކީ ޖަވާބުދާރީ ކުރިން އެ ފައިސާއިން އާދަކަށް ޕެންޝަން ޤާނޫނުގެ މައްޗަށް އަދުގެއަށްވެސް، އެ ފައިސާ ޕެންޝަން ޤާނޫނުން ފަރާތްތައް ޖަވާބުދާރީކަމަށް، ޕެންޝަން ލިބޭގޮތް މީހާއަށް އެޕެންޝަން ފައިސާ ލިބިދިން ކަމަށް ނަފަޤާއެވެ. މި ހާލަތުގައި ޕެންޝަން ޤާނޫނުގެ މައްޗަށް ފާސްކުރެވޭނެ ތަރުތީބުން މަޖިލީހަށް ވަކިން ހަމައެކަނި ފައިސާ ލިބޭ ހިސާބުން ވެރިވުމުގެ ދުވަސް ޚާއްޞަކޮށް. ޕެންޝަން ޤާނޫނާއި ޚިލާފަށް ޕެންޝަން ގެވެ އެއްވެސް ކަހަލަ ކުރުވަމުން ވަކިން ފައިސާ ލިބިދޭ ކަމަށް ކަމެއް ކުރުމުގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ޕެންޝަން ޤާނޫނުގެ މައްޗަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ޕެންޝަނަކުން ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރެވި ދުވަހުގެ އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ ފައިސާ ޕެންޝަން އުމުރު ހަމަވާ މީހުން ދިނުމެވެ. ވީމާ، އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ ގޮތުގައި ޕެންޝަން އުމުރު ހަމަވާމީހަކަށް ލިބޭގޮތް ފައިސާ ދަރިންގެ ނަފަޤާގެ ގޮތުގައިދިނުމަށް، އެހެން މީހަކަށް ދޫކުރުމަށް އެއްވެގޮތް ޤާނޫނާ އެއްގޮތްކަން ކަނޑައެޅޭ ކަމެއް ނޫނެވެ.

57. މަތީގައިވާ ސަބަބުތަކަށްޓަކައި، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް އާއިލާ ޤާނޫނާއި އަދި ޝަރީޢަތާ ޚިލާފު ކަމަށް ފެންނާތީ، އެ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރަން ޖެހޭ ކަމަށް ދަންނަވަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު:

58. މި މައްސަލާގައި އަޑުއަހާ ތިބި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔާ އެއްބަސްވަމެވެ. ނަމަވެސް އެ ރައުޔުގެ 51 ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ސަފްޙާގެ މަސައްކަތް ޒިންމާއެއް މަތިކޮށް ކޯޓުން އަމުރެއް ކުރައްވައި، އެފަރާތުގެ ބަސް އަޑުއަހައިގެން ނިންމާފައިވާ ބައްޕަކާއި ނުކުތާއާ އަޑުއަހާ ދިނުމަށް ވާޖިބުވޭ. ސަފްޙާ ފާހަގަކޮށް ސަފްޙާ ނުވަތަ ޙައްޤު ސަފްޙާގެ ބަސް އަޑުއަހައިގެން ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ވިސްނިފައިވާކަމަށް ހުންނާނެއެވެ. އެގޮތުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ސާބިތު ވަނަވަރު ހުރުމަށް ޙިއްސާވާ ޝަރުޢީ ޤަޟިއްޔާތަކުން އެނގޭނެ، ޝަރުޢީ ޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާ އަދި ޝަރުޢީ ހިފަހައްޓަކަށް ނުވަތަ ނަހެ ޝަރުޢީ އަމުރުތަކަކީ އެ އަމުރެއް ނުވަތަ އެއީ ކުއްޖާގެ ޚާއްޞަ ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް ދިނުމަށް ކޯޓުން ހުކުމްކުރެވޭ ކަމުގެ ޙަޤީޤަތް ޝަރީޢަތުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ވާނެކަމަށް ފެނެއެވެ. އެހެންކަމުން ފާހަގަވެސް ޝަރީޢަތުގެ އުޞޫލުތަކުގެ ޝަރުޢީ ބަދަލު ކޯޓަށް ނިމިފައި ޢާއިލާގެ މަސައްކަތް ދަށު ކޯޓުން އަމުރުކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަން ހުށަހަޅާ ސަފްޙާގެ މަސައްކަތް ބަދަލުކުރަން ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ސަބަބުތަކުގައި ދަންނަވަމެވެ.

59. ނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގެ ތަފާސް އޮތުމާ[18]، ކަމާގުޅޭ ފާހަގަ ޤާނޫނީ ޙުކުމްތަކުން[19] ބަލާއިރު އުސޫލުން ދަޢުވާކުރުމުގެ ސަރަޙައްދު އެކުލަވާ ދައުލަތުންނާ އަމުރު ޤާނޫނީގޮތުގައި (ޝަރުޢީ އަމުރުތަކުގައި) އެވަނަކަން ދިނުމުގެ ކުރިން

---

[18] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު:94/Fm-C/HT/2017 ޤަޟިއްޔާގެ 5 ވަނަ ނުކުތާގައި ސަރީޙަކޮށްގައި ބަޔާންވާ ގޮތުން ކުއްޖާ ބަލަހައްޓަން ޝަރުޢީގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ "...ބައްޕަ ބަލަހައްޓަމުން ދިޔަ ކުއްޖާގެ ޙައްޤުތަކާ އަމުރުތަކެއް ދޫކުރުމުން ކަމަށް ޝަރުޢީގޮތުން ބަލާ ބައްޕަ ބަލަހައްޓަމުންދާ ކުއްޖާ ހަމަ [redacted] ގެ ބަލަހައްޓާ ކުއްޖާގެ ޙައްޤުތައް ދޫކުރާނެއެވެ..."

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު:S/2009 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ޤާނޫނު) ގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، "އެއްވެސް ދަޢުވާއެއް ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ކުރިން ..." ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، ޝަރީޢަތުގެ މާއްދާތަކާއި 39 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޝަރީޢަތުގެ ގަވާއިދުގެ 55 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަވާއިދުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީހުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަންގެ [illegible] [illegible]، އެ ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު [illegible]:

60. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން، އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.20 މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].21 އެހެން ނަމަވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފަށް [illegible].22

---

22. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

23 ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

24 ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުރުމުން، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1355/Fm-C/2022 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލުކޮށް، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު